

Створення середовища, сприятливого для емоційного розвитку

Найкраще діти навчаються, коли почувають себе в безпеці і можуть досягти успіху. Вчителі повинні створювати в класі таку емоційну атмосферу, щоб діти почувалися саме так. Ось кілька умов, необхідних для створення емоційно безпечного навчального середовища.

- *Емоційна підтримка*

Для емоційно сприятливих умов характерними є співчуття, сприймання, щирість, повага і теплота. Доброзичливий, співчутливий вчитель повинен розуміти і враховувати погляди учнів, коригувати свої дії залежно від настрою дітей, радіти і сумувати разом з ними, не засуджувати їхніх емоцій та почуттів. Вчитель має сприймати дітей, тобто цінувати їх незалежно від зовнішності, сімейного стану, здібностей чи поведінки. Вчитель повинен бути щирим та відвертим, але водночас і поміркованим. Вчитель має поважати дітей, що означає вірити у їхню здатність до навчання. Він повинен демонструвати «теплоту», тобто бути дружнім та чуйним. Діти мають відчувати, що їх цінують та підтримують.

- *Визнання дитячих емоцій*

Немає «правильних» і «помилкових», «добрих» і «поганих» емоцій. Усі емоції природні і мають законне право на існування. Вчитель повинен визнавати дитячі емоції і не заперечувати їх, а спонукати дітей протистояти цим емоціям чи ігнорувати їх.

- *Висловлення почуттів за допомогою слів*

Оскільки діти найефективніше навчаються на власному досвіді, доцільно називати й описувати їхні емоції в час, коли відбуваються події. Наприклад, кажучи «Іро, ти виглядаєш розгнівано», вчитель допомагає дівчинці пов'язати її дії та почуття з поняттям гніву, а також знайомить її з відповідними словами.

- *Послідовність*

Діти відчують довіру до дорослих тоді, коли вони можуть передбачати і покладатися на незмінну і послідовну емоційну реакцію з їхнього боку.

Оптимізація навчального процесу

Щоб діти були уважними під час виконання завдань, необхідно:

- Облаштувати класне середовище так, щоб дітей не відволікали різні побічні чинники.
- Пропонувати завдання, які відповідають можливостям дітей.
- Ділити завдання на кілька етапів.
- Давати дітям чіткі вказівки.
- Використовувати слова та терміни, зрозумілі дітям.
- Пропонувати учням сенсорно збалансовані види діяльності, під час яких вони можуть концентрувати свою увагу на звукових, візуальних і тактильних стимулах.

Діти по-різному сприймають інформацію. В одних переважає зорове сприйняття, в інших – слухове тощо. Крім того сприйняття залежить від змісту інформації, розвитку здатності дитини сприймати інформацію. Все належить враховувати під час планування навчального процесу.

Щоб оптимізувати процес навчання, вчителі повинні структурувати навчальне середовище відповідно до потреб і особливостей дітей. Можна використовувати такі підходи:

- Речі повинні мати чітко визначене місце, щоб полегшити орієнтацію дітей і зменшити кількість відволікаючих факторів.
- Асортимент іграшок та матеріалів повинен відповідати темі, що вивчається.
- Діти повинні отримувати велику кількість тактильної і візуальної інформації обмеженої кількості словесних пояснень.
- Треба часто робити перерви і чергувати заняття, що потребують концентрації уваги, зі жвавими, динамічними іграми.
- Під час вивчення занять їх слід розглядати ізольовано, по черзі.
- Завдання необхідно ділити на кілька етапів таким чином, щоб після завершення кожного можна було бачити наочний результат.

Розвиток уміння розв'язувати проблеми

Вчителі можуть ефективно допомагати дітям опановувати мистецтво розв'язувати проблеми у класі, однак для цього необхідні певні умови:

Відсутність страху невдачі. Це одна з найважливіших умов для успішного навчання. Вона передбачає розвиток у дітей здатності до ризику.

Можливості для встановлення причин і наслідків через дослідження та експерименти. Уважно слухайте питання дітей і стежте за їхньою поведінкою, щоб визначити рівень розуміння дітьми різних ситуацій.

Заохочення і підтримка. Якщо діти побоюються покарання або вчителі не використовують природні можливості для навчання, когнітивний розвиток малят порушується. Під час роботи з учнями в класі варто використовувати різні натяжки і підказки, заохочувати дитячу допитливість і експерименти. Все це сприяє розвитку у дітей необхідних умінь.

Під час розв'язування проблем загальноприйнятною є така послідовність дії:

- З'ясування проблеми. Наприклад, ми кажемо: «У нас виникла проблема. Що ми можемо зробити?»
- Аналіз чинників, які стосуються справи (увага дітей концентрується на відповідних чинниках).
- Пошук можливих рішень.
- Вибір оптимальних рішень.
- Оцінювання результатів (установлення, чи досягнута мета; якщо результат незадовільний, повернення до пошуку навичок).

Від уміння розв'язувати проблеми великою мірою залежить гнучкість і незалежність людей. Слід мати на увазі, що певні види поведінки дорослих негативно відбиваються на вмінні дітей розв'язувати проблеми. Це може спостерігатися, наприклад, коли дорослі:

- критично ставляться до дітей і вишукують їхні помилки (приміром, сміються над ними чи негативно ставляться до пропозиції дітей, не враховують їхньої думки тощо).
- не дозволяють процесові розв'язувати проблеми переходити у сферу міжособистісних стосунків (де могли б реалізуватися альтернативні рішення, не обов'язково ті, що їх дорослі вважають правильними).
- примушують дітей до «демократичності» чи до творчості (наприклад, наполягають, що всі мають діяти лише по черзі, передчасно припиняють суперечки, нав'язують дітям «правильні» відповіді тощо).

Висловлювання великих людей

Вчення моє полягає лише в тому, щоб мати чисте серце і любити свого ближнього як самого себе.

Конфуцій

Дитина – це дзеркало морального життя батьків

Допоможи мені це зробити самому, нічого не роблячи за мене, спрямуй у потрібне річище, підштовхни до рішення, а все інше я зроблю сам.

М. Монтессорі

Критика набагато частіше зривається з наших губ, ніж похвала, але саме похвала спроможна відкрити серце людини.

П. Ліпта

Дитина більше за все потребує вашої любові як раз тоді, коли вона менш за все її заслуговує.

Ерма Бомбен

Пам'ятай: рано чи пізно твій син буде наслідувати твій приклад, а не твої поради

Роби велике не обіцяючи великого.

Піфагор

Успіх приходять до того, хто робить те, що найбільше любить.

М. Форбс

Добро, яке ти робиш від щирого серця, ти робиш завжди собі.

Л. Толстой

Поважати дитину – не означає іти в неї на поводу, проявляти поступливість, навпаки – бути розумно вимогливим і суворим

Дитина – вище творіння Природи і Космосу і несе в собі їхні риси – могутність і безмежність

Ш. Амонашвілі

Виживає не сильний і не розумний, а той, хто найкраще реагує на зміни, що відбуваються.

Гордон Драйдер